

KONGL. DOMÄNSTYRELSENS SKRIFVELSE TILL
KONGL. MAJ. ANGÅENDE NUNNANS BE-
KÄMPANDE UNDER ÅR 1902.

Till Konungen.

Under sistlidna år hafva, där ej särskilda hinder därför mött, åtgärderna till bekämpande af skadeinsekten »nunnan» å det stora härjningsområdet norr om Bråviken — det s. k. Viråområdet — och å det vid Nyköpings skärgård belägna — det s. k. Björksundsområdet — fortgått efter samma plan som förr, afseende dels att i möjligaste mån hindra en starkare fjärlutveckling och sålunda minska faran för insektens utflyttning till nya områden, dels äfven, och detta såsom hufvudsak, att befordra uppkomst och spridning af den för insekten farliga, ehuru endast långsamt sig utbredande larvpesten (toppsjuka, »Schlaffsucht»). I sådant syfte hafva, där så ske kunnat, sådana granbestånd, hvilka befunnits belagda med i medeltal 1,500—3,000 ägg per stam, och hvilka enligt vunnnen erfarenhet pläгат afgifva största antalet fjärilar, fällts under vintern 1900—1901, hvarigenom tallösa massor af unga larver påtvingats hungersdöden. I sådana bestånd, som voro svagare äggbelagda, blefvo träden vid brösthöjd försedda med ringar af s. k. larvlim, och detta med det dubbla ändamålet, dels att direkt sväldöda de larver, som råkat under limringarna, dels ock att genom inbördes trängsel, svält eller olämplig föda göra dessa larver mottagliga för pesten, som därefter, enligt hvad erfarenheten synes gifva vid handen, från dem sprider sig till de i trädkronorna kvarsittande larverna. Mycket starkt äggbelagda bestånd, hvilkas kalätning var att förutse, hafva däremot lämnats orörda, och detta af skäl, att den därstädes blifvande trängseln mellan larverna i trädkronorna och bristen på tillräcklig föda bereda den bästa jordmånen för pesten, som ofta orsakar hela den därinom befintliga larvkontingentens undergång; limning skulle här verka mera skada än nytta, i det

att en del larvers afstängande från kronorna skulle minska trängseln och matbristen i dessa sistnämnda. Bestånd, belagda med mindre än 500 ägg per träd, och hvilka hufvudsakligen voro belägna i områdenas utkanter, hafva, sedan pesten uppträdt mera intensivt i härjningsområdenas centra, behandlats sålunda, att limning företagits endast i bälten uti kanten af eller tvärs genom bestånden, i afsikt att genom svält göra åtminstone en del larver mottagliga för pesten och sålunda påskynda sjukdomens spridning hit. Slutligen har för samma ändamål pestsjuka, ehuru ännu lefvande larver förts från smittade trakter till osmittade sådana, lika som ock insamlade nunneägg, hvilka behandlats med en af pestdöda larver från föregående året tillredd sörja, på våren utlagts å osmittade trakter, detta likväl först sedan noggranna försök inomhus visat, att larver kläckta ur dylika ägg ofelbart dogo af pesten inom cirka tio dygn efter kläckningen.

Enär i anseende till pestens intensivare uppträdande åtgärderna sålunda kunnat i viss mån begränsas, har under en stor del af året behöft anlitas endast en skogstjänsteman i stället för de två, hvilka uti Styrelsens underdåniga skrifvelse den 18 februari sistlidet är beräknats såsom erforderliga.

Hvad nu beträffar det stora Viråområdet, så har inom detta pesten nu uppträdt öfverallt, och detta på sina ställen redan ganska tidigt på våren. Följden har blifvit, att en mycket ringa areal blifvit kaläten under sommaren — endast 129 har emot 1,276 har föregående året. Visserligen hafva fjärilar utbildats och lagt ägg, men detta sistnämnda till jämförelsevis ringa mängd, och äggen hafva vid gjorda undersökningar befunnits till stor del odugliga, tydande på en afsevärd degeneration. Inom större delen af de nu äggbelagda bestånden har limning ägt rum sistlidna vår, och torde limmet, som är af utmärkt beskaffenhet, göra tillräcklig verkan äfven instundande vår och sommar.

Af dessa anledningar anser Domänstyrelsen, i likhet med extra jägmästaren G. RAMSTEDT, hvilken omhänderhaft ledningen af åtgärderna mot nunnan, inga vidare arbeten erforderliga å detta område, utan torde härjningen här kunna väntas sluta af sig själf inom närmaste åren.

Likväl anser Styrelsen sig böra redan nu uttala sin farhåga, att insekten sannolikt i en framtid, om ock kanske först efter

decennier, kommer att ånyo hemsöka denna trakt med härjning. Det är nämligen ganska troligt, att en del individer, immuna mot farsorten, öfverleva denna, fortplantas och under särskildt gynnande förhållanden ånyo uppträda i sådan mängd, att en ny härjning grundlägges. Största vikt ligger då uppå, att skadegörelsen upptäckes i begynnelsen, innan den fått en sådan utsträckning, som den hade vid dess upptäckande år 1898, och att därvid tillgodogöras de erfarenheter, båda positiva och negativa, som den nuvarande nunnekampen gifvit, för åstadkommande af största effekt med minsta kostnad.

Lika gynnsamt meddelande om det s. k. Björksundsområdet kan tyvärr icke gifvas. Sagda område, som icke fått i alla delar behandlas på sätt Domänstyrelsen ansett nödigt, utgöres af två från hvarandra genom åkergården skilda komplex; och har det här visat sig, att visserligen härjningen i det västra komplexet, hvilket troligen är det äldsta, i det stora hela har visat karakter af tillbakagång, i det att äggbeläggningen därstädes är jämförelsevis svag och larvpesten befunnits ganska utbredd, ehuru de under 1901 kalätna bestånden uppgå till 80 har emot 67 har det föregående året, men däremot den östra trakten företer ett ganska hotande utseende, i det att icke blott betydlig kalätning ägt rum — 44 hektar emot 14 hektar år 1900 — utan äfven äggbeläggningen visat en stegrad intensitet och till och med fått en något ökad utbredning, hvartill kommer, att larvpesten här ännu icke gjort synnerliga framsteg. Arbetet mot nunnan bör här alltså fortsättas, hufvudsakligen å det östra komplexet, i den mån jordägarna kunna förmås sådant tillåta.

Vidare får Styrelsen underdånigst omförmåla, att på den till kronoparken Tullgarn och indragna militieboställena Norra och Södra Askö hörande Askön sydost om Trosa under år 1901 varsnats nunnefjärilar, hvilket föranledt en noggrannare undersökning eller s. k. äggrevision. Denna har gifvit till resultat, att omkring 118 hektar, belägna å spridda ställen på ön, äro äggbelagda, ehuru för det mesta endast svagt. Enär Staten här har fria händer att inskrida med de effektivaste medel, och då äggläggningen ägt rum hufvudsakligen i öfverårig granskog, hvars tillgodogörande är med en god hushållning förenligt, har Styrelsen förordnat om den äggbelagda granskogens fällning innevarande

vinter, hvarefter någon limning isynnerhet utanför hyggesgränserna bör verkställas och försök göras att införa pesten.

Slutligen får Styrelsen underdånigst anmäla, att å egendomarna Fiholm och Ekeby vid Mälaren öster om Torshälla nunnan visat sig och enligt verkställd undersökning äggbelagt vissa skogspartier; som emellertid dessa ligga isolerade från annan skog, och egendomarnas innehafvare och ägare förklarar sig villiga att enligt erhållen anvisning innevarande vinter fälla därvarande skog, synes Statens ingripande härstädes icke vara af behovet påkalladt.

Såsom af ofvanstående torde framgå, och då skogsafverkningen på Askön naturligtvis bör bekostas af reservationsanslaget till skogsväsendet — hvartill medel ock beräknats uti Domänstyrelsens af Eders Kongl. Maj:t i nåder fastställda underdåniga generalförslag — inskränka sig såvidt nu kan bedömas, de öfriga åtgärder, som innevarande år böra vidtagas för nunnans bekämpande, till arbeten å Björksundsområdet och limning m. m. å Askön.

Af de medel, som Eders Kongl. Maj:t efter Riksdagens hörande hittills täckts af skogsmedel i nåder anvisa till nunnans bekämpande, återstod vid innevarande års början ett belopp af omkring 25,470 kronor, hvilket bör vara fullt tillräckligt till innevarande års utgifter, hälst som numera ej torde behövas en så dyrbar organisation som de föregående åren, utan förenämnda arbeten böra kunna ombesörjas af vederbörande revirförvaltare, hvilken dock, enär arbeten af enskiidas skogar icke tillhöra hans ordinarie tjänsteåligganden enligt gällande instruktion, lär vara berättigad att för sådant arbete åtnjuta ersättning enligt gällande resereglemente såsom för extra förrättning. Som det emellertid torde vara oförsiktigt att lämna det stora Viråområdet utan någon sakkunnig tillsyn, och då vidare stor vikt ligger uppå, att en historik affattas öfver härjningens hela förlopp, däremot vidtagna åtgärder och deras effekt till ledning vid eventuella härjningar i framtiden, anser Styrelsen att extra jägmästaren G. RAMSTEDT, hvilken deltagit i hela arbetet mot nunnan och med undantag af första året varit detsammes ledare, bör i år förordnas från och med den 1 instundande mars mot ett månadsarfvode af 200 kronor i ett för allt, att noggrannt följa insektens

förhållande inom Viråområdets skilda delar och därom afgifva rapporter samt att utarbета förberörda historik, med skyldighet därjämte för honom att såväl med råd och upplysningar tillhandagå vederbörande revirförvaltare vid dennes arbeten å Björksundsområdet och Askön, som ock på särskilda uppdrag göra undersökningar å andra trakter, där nunnans tillvaro möjligen kan blifva konstateradt, därvid han för de resor utom Viråområdet, som kunna påkallas, bör få åtnjuta ersättning enligt gällande resereglemente.

Domänstyrelsen får därför underdånigst hemställa, att Eders Kongl. Maj:t tacktes, med gillande af Styrelsens förslag i fråga om förordnandet för RAMSTEDT, i nåder medgifva, att den vid sistlidna års slut uppkomna behållning å medel anvisade till åtgärder mot skadeinsekten nunnan måtte få för enahanda ändamål användas under innevarande år.

Här bifogade tre kartor utvisande nunnans utbredning inom Virå och Björksunds områden samt å Askön anhåller Styrelsen underdånigst få återbekomma efter ärendets nådiga pröfning.

Stockholm den 3 februari 1902.

Underdånigst

F. Cl:son Wachtmeister.

J. O. af Zellén.

J. Meves.

Erik von Horn.

NOTISER.

Till **assistent** vid Statens Entomologiska Anstalt har Landtbruksstyrelsen utnämnt fil. kand. ALBERT TULLGREN.

Kongl. Maj:t har äfven för år 1902 i nåder beviljat Den Entomologiska Föreningen i Stockholm ett anslag af ett tusen kronor för att sätta henne i stånd att fortfarande utgifva »Uppsatser i praktisk entomologi», utgörande minst fyra tryckark samt en taffa.

Till professor och intendent för det Naturhistoriska Riksmuseets entomologiska afdelning har Kongl. Vetenskapsakademien kallat assistenten vid Statens Entomologiska Anstalt, t. f. intendenten fil. d:r BROR YNGVE SJÖSTEDT, sedan företrädaren, prof. CHR. AURIVILLIUS, blifvit utnämnd till Akademiens sekreterare.